

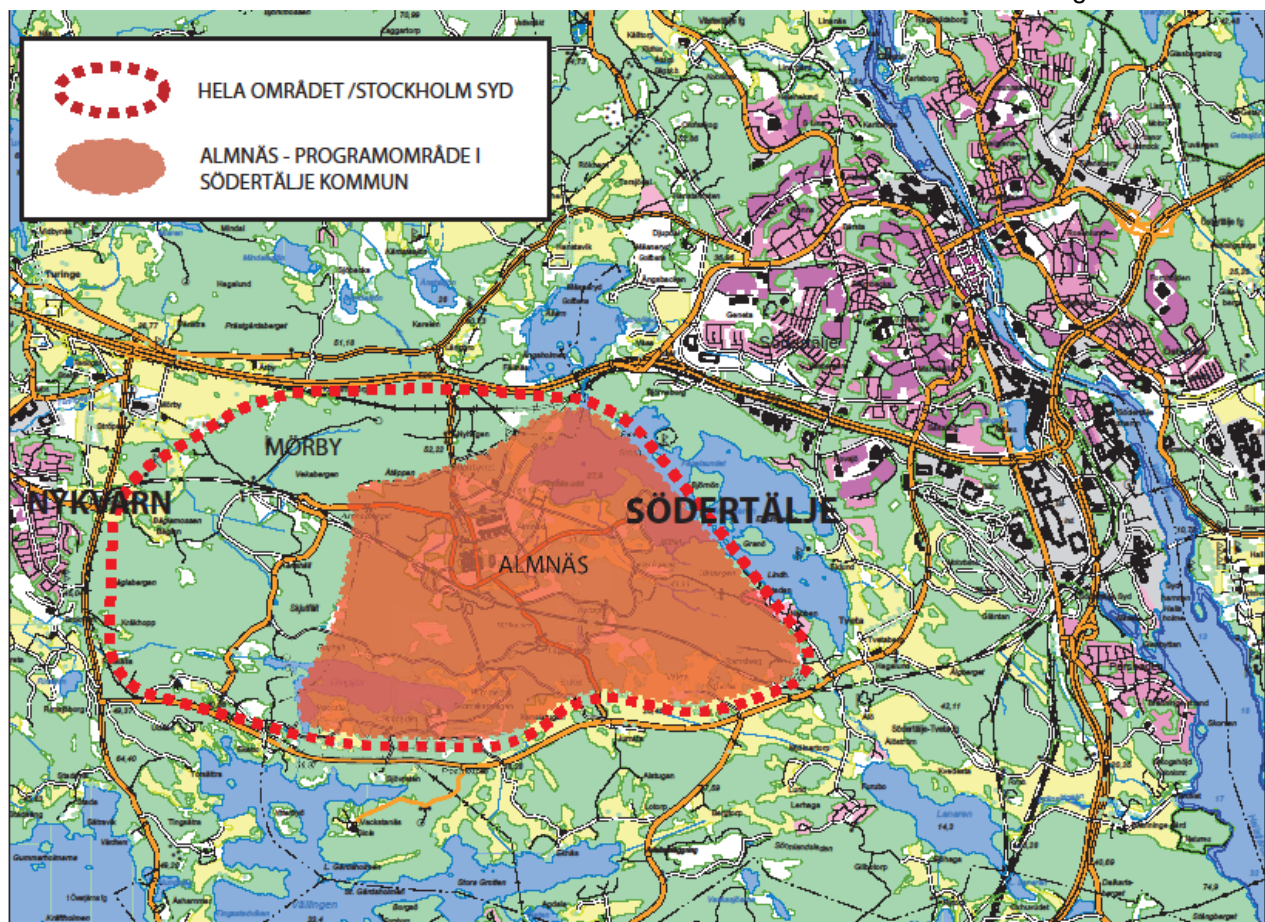
Behovsbedömning

– underlag för beslut om betydande miljöpåverkan
samt behov av balansering

Dnr: 2010-01384-214

Upprättad 2012-07-05

Programområdet

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
INLEDNING	4
BAKGRUND.....	4
GEOGRAFISK AVGRÄNSNING.....	4
OMRÅDESBESKRIVNING OCH PÅGÅENDE MARKANVÄNDNING	5
PROGRAMFÖRSLAGET I KORTHET	5
PÅVERKAN.....	7
MARK OCH VATTEN	7
Mark.....	7
Särdrag, känslighet och funktion:	7
Bedömd påverkan:	7
Vatten	7
Särdrag, känslighet och funktion:	7
Avrinningsområden.....	8
Igelputten	8
Långsjön.....	8
Måsnaren	8
Miljöproblem och status i Måsnaren.....	9
Bedömd påverkan:	9
Åtgärd/balansering	9
NATUR, VÄXT- OCH DJURLIV	10
Särdrag, känslighet och funktion:	10
Bedömd påverkan:	11
Åtgärd/Balansering	11
REKREATION OCH FRILUFTSLIV	12
Särdrag, känslighet eller funktion:.....	12
Bedömd påverkan:	12
Åtgärder/balansering	12
KULTURMILJÖ	13
Särdrag, känslighet eller funktion:.....	13
Bedömd påverkan:	13
Åtgärder/Balansering.....	13
STADS- OCH LANDSKAPSBILD	14
Särdrag, känslighet eller funktion:.....	14
Bedömd påverkan:	14
SOCIALA VÄRDEN	14
Särdrag, känslighet eller funktion:.....	14
Bedömd påverkan:	14
Åtgärder/Balansering.....	14
HÄLSA- OCH SÄKERHET	15
Särdrag, känslighet eller funktion:.....	15
Föroreningar och sanering	15
Bedömd påverkan:	15
Åtgärder/Balansering.....	16
TRANSPORTER OCH TEKNISK FÖRSÖRJNING	16
Särdrag, känslighet och funktion:	16

Södertälje kommun, Behovsbedömning för Almnäsområdet

<i>Bedömd påverkan:</i>	17
ENERGIHUSHÅLLNING OCH KLIMATPÅVERKAN	17
<i>Särdrag, känslighet eller funktion:</i>	17
<i>Bedömd påverkan:</i>	17
MARK- OCH VATTENRESURSER; MATERIELLA TILLGÅNGAR.....	17
<i>Särdrag, känslighet och funktion:</i>	17
<i>Bedömd påverkan:</i>	18
SAMMANFATTANDE BEHOVSBEDÖMNING	18
KRITISKA FRÅGOR	18
<i>Hälsa och säkerhetsfrågor inom verksamhetsområdet – flexibla planer med blandad markanvändning.....</i>	<i>18</i>
<i>Dagvattenlösningar i befintliga vattenstråk – Ekologiska värden</i>	<i>19</i>
<i>Infrastruktursatsningar – övergripande grönstråk</i>	<i>19</i>
KONFLIKTFYLLEDA OMRÅDEN	20
<i>Bergtäktens störningar och risker – natur, rekreation och föreslaget verksamhetsområde</i>	<i>20</i>
<i>Grönstråk och rekreation – framtida utbyggnadsriktning för bostäder.....</i>	<i>20</i>
<i>Jordbruk – föreslaget verksamhetsområde och framtida utbyggnadsriktning för bostäder.....</i>	<i>21</i>
<i>Kulturmiljö – föreslaget verksamhetsområde och framtida utbyggnadsområde för bostäder</i>	<i>21</i>
BEHOV AV YTTERLIGARE UNDERLAG/UTREDNINGAR.....	22

Inledning

Bakgrund

Planprogrammet för Almnäs omfattar ett stort område om ca 1200 ha som under en lång tid (flera decennier) avses utvecklas för i första hand transportintensiva verksamheter, men även viss samhällsservice och bostäder. Det ingår som en del av ett större område som marknadsförs under namnet Stockholm Syd (ca 2 200 ha) och där den andra halvan ligger i Nykvarns kommun och berör Mörbyområdet.

I det här skedet är det svårt att förutse vilka verksamheter som kommer att etableras inom området och om de kommer att innebära någon betydande miljöpåverkan. Efter hand som området planläggs tas särskilda behovsbedömningar för varje delområde fram. I behovsbedömningen för planprogrammet för Stockholm Syd/Almnäs tas inte ställning till om programförslaget bedöms medföra betydande miljöpåverkan eller inte. I stället har den utformats så att den kan utgöra ett översiktligt underlag för kommande behovsbedömningar i detaljplaneskedet. Den redovisar för området relevanta aspekter, berör de kritiska frågeställningarna och pekar på behov av ytterligare utredningar i nästa skede. Delområden med stora konflikter redovisas samt om det bedöms uppstå lokala och regionala effekter. Behovsbedömningen ska läsas tillsammans med planprogrammet.

I kapitlet "Påverkan" tas alla relevanta aspekter för programområdet upp. För varje aspekt redovisas platsens särdrag, känslighet och/eller funktion idag. Därefter beskrivs påverkan som planen medför inom och utanför programområdet samt påverkan som omgivningen ger inom programområdet utifrån de olika aspekterna. Slutligen anges de åtgärder som i nuläget bedöms kunna vidtas för att minska effekterna av en viss påverkan eller för att bidra till balansering av en viss påverkan.

Geografisk avgränsning

Programområdet ligger nära järnväg, motorväg, Södertälje hamn och Skavsta flygplats m.m. Programförslaget anger logistikcentrum med omlastningsplats mellan spår och väg samt verksamheter med behov av stora ytor och goda logistiska förutsättningar. Områdets strategiska läge och den planerade användningen enligt programförslaget, ger konsekvenser långt utanför området och utanför Södertälje kommuns gränser.

I den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen 2010, RUFS 2010, är området utpekad som "övrig regional stadsbyggnad" samt utgör del av ett område för regionalt logistikcentrum som även omfattar Södertälje hamn och knutpunkter för motorvägar och järnvägar. De delar som berör väg- och järnvägstrafiken bör därför beskrivas ur ett regionalt och nationellt perspektiv.

Södertälje är i den nya regionplanen utpekad som en av åtta regionala stadskärnor som ska bära både den ekonomiska och befolkningsmässiga expansionen i den snabbt växande storstadsregionen (500 000 invånare på 20 år). I kommunens förslag till ny översiktsplan (ÖP 2012) pekas Almnäs ut som ett av få områden nära Södertälje tätort som är realistiskt och hållbart för bostadsutbyggnad. Kommunen beräknas växa med 27 000 invånare de närmaste 20 åren. Mark för eventuell framtida bostadsbebyggelse på lång sikt måste därmed reserveras i programförslaget.

Områdesbeskrivning och pågående markanvändning

Almnäs är ett tidigare militärt skjutfält och övningsområde. I programområdets östra del mot Måsnaren ligger flera byggnader tillkomna under 1950- och 1960-talen, då försvaret köpte marken av lantbrukare och skogsägare. Inom detta område bedrivs idag olika typer av företagsverksamhet. Inom Almnäs finns även infrastruktur som lämnats av försvaret. En del av dessa kan komma att återanvändas vid en exploatering av området, t.ex. byggnader, vägnät, VA-ledningar och motionsanläggningar.

Med sitt läge ca fem kilometer väster om Södertälje centrum ligger Almnäs något perifert för stadens invånare. Som tidigare militärt övningsfält saknas också förankringen och närmare kännedom om området hos invånarna. Av erfarenhet vet vi att det inte har varit naturligt för kommuninvånarna att söka sig till sådana områden.

I sydöstra delen av programområdet, vid Måsnarens sydvästra strand finns de två fritidhusområdena Stadan och Nabben. Söder om dessa, vid Måsnarens södra spets ligger Tveta friluftsgård med anslutande frilufts- och rekreationsområde. Där finns bl.a. motionspår som sträcker sig åt nordväst mot kasernområdet och Måsnarens sydvästra strand.

I den södra delen av området bedrivs till viss del jordbruk och kommunen arrenderar för närvarande ut sina markområden för vallodling. Söder om Långsjön finns ett mindre planlagt område för småhus, Jumstaberg, som i dagsläget är utbyggt till hälften.

Södra delen av Vackstaviken i Långsjön samt markområdena på ömse sidor om denna vik fram till väg 516, utgör ett nybildat naturreservat (2011) som heter Vacktaskogen. Naturreservatet förvaltas av Länsstyrelsen i Stockholms län och marken ägs av Naturvårdsverket.

Programförslaget i korthet

Detaljplaneprogrammet syftar till att översiktligt utreda förutsättningarna för och konsekvenserna av företagsetableringar för bl.a. ytkrävande verksamheter med behov av goda logistiska förhållanden samt bostäder.

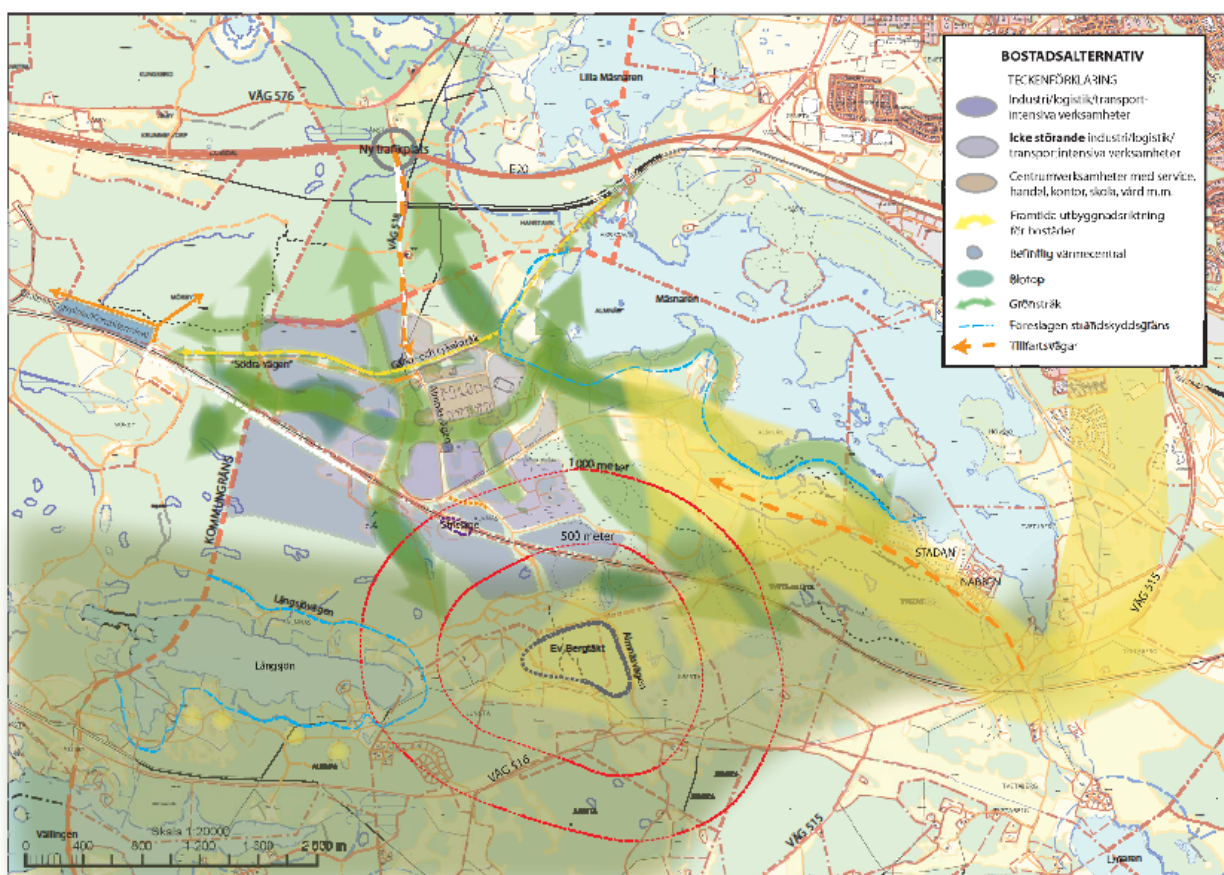
Planprogrammet redovisar tre alternativ som också utgör olika utbyggnadsetapper.

- **Minimialalternativet** utgör en mindre utbyggnad för i första hand transportintensiva verksamheter, andra verksamheter och tillhörande service för hela eller delar av Almnäsområdet. Mark för om-lastning av gods mellan väg och järnväg finns reserverad i Nykvarns kommun. Omlastningsplatsen ska i ett senare skede vara möjlig att bygga ut till en fullskalig central kombiterminal av regional betydelse enligt max-alternativet. Minimialternativet utgör en första lämplig utbyggnadsetapp inom den nordvästra delen av programområdet där stora delar av gatunätet och annan infrastruktur kan användas.
- **Maxalternativet** utgör fullt utbyggt regionalt logistikcentrum som utökning av verksamhetsområdet enligt minimialternativet. Omlastningsplatsen kan byggas ut till en

Södertälje kommun, Behovsbedömning för Almnäsområdet

central kombiterminal (av regional betydelse) i Nykvarns kommun. Maxalternativet utgör en andra utbyggnadsetapp och förutsätter stora investeringar på trafikinfrastrukturen utanför programområdet.

”Bostadsalternativet” – utgör en oberoende ”tredje” etapp ur ett långsiktigt perspektiv. I förslag till översiktsplan 2012 anges Almnäsområdet som möjlig utbyggnadsriktning för staden om ca 20 -30 år. Almnäs ligger dock sist i utbyggnadsriktningen för staden, där utbyggnadsområden närmare staden såsom Tvetastaden och utvecklingen av Hovsjö ligger före. Utbyggnadsområden för bostäder utanför staden och tätorterna på landsbygden ska enligt förslaget till översiktsplan lokaliseras i lägen med god kollektivtrafikförsörjning. I övrigt kan förhandsbesked för 3-4 hästgårdar prövas väster om detta, mellan väg 516 och Långsjön. Efter det att tillståndet bergtäkten löper ut kan möjligen viss bostadsbebyggelse prövas i anslutning till befintligt småhusområde i Jumstaberg söder om Långsjön samt mellan befintligt småhusområde i Jumstaberg och den föreslagna bostadsbebyggelsen vid Måsnaren.

från Yngern mot Måsnaren i anspråk. Brytningen av berg kommer att innebära stora ingrepp på naturvärden inom ett avgränsat område och släcka ut rekreativevärden inom ett större område för lång tid framöver. Endast verksamheter som tål ovan beskrivna bullerstörningar kan prövas i närområdet. När täktillståndet har löpt ut kan eventuellt viss bostadsbebyggelse prövas mellan väg 516 och Svealandsbanan.

Påverkan

Mark och vatten

Mark

Särdrag, känslighet och funktion:

Området består av ett sprickdalslandskap med vidsträckta skogspartier och moräntäckta bergshöjder, sjöar och vattendrag, våtmarker och öppna diken. De högsta höjderna når cirka 75 meter över havet. Området är flackt i nordöst mot Måsnarens strand och i väster och öster är terrängen mer kuperad. Grundförhållandena i Almnäs är typiska för det sörmländska landskapet med mycket urberg. Berggrunden domineras av sedimentgnejs. En stor del av området har tunna jordtäckan eller berg i dagen. Den kuperade skogsmarken domineras av sandig-moig morän och i de flackare låglänta partierna finns glacial lera och finlera. På grund av områdets långvariga militära funktion är stora marker relativt orörda. Försvarsmakten har redovisat viss sanering av tidigare övningsplatser och förbränningsplatser för avfall. Olovlig körning med tvåhjuliga motorfordon sker idag på skogsstigar vilket påverkar marken och skogsmiljön negativt. Även olovlig dumpning av bland annat byggavfall förekommer i området. Infiltrationsmöjligheterna i området är olika beroende på om jordarterna består av berg, morän eller silt samt om marken är hårdgjord som t.ex. inom militärens tidigare verksamhetsområde. Där det förekommer berg och lera fungerar infiltrationen sämre.

Bedömd påverkan:

Påverkan på marken bedöms endast få lokala effekter inom programområdet. De fysiska ingreppen kommer till största del att påverka orörd skogsmark och till viss del jordbruksmark. I vissa delar där exploatering föreslås kan framförallt sprängning och schaktning, men även pålning bli aktuellt.

Vatten

Särdrag, känslighet och funktion:

De många våtmarker och sumpskogar som finns inom programområdet är naturliga lågpunkter i landskapet och i de södra delarna av området kring Långsjön finns flera orörda våtmarker. En kommunal badplats finns vid Eklundsnäs camping på nordöstra sidan av Måsnaren. Inom Moraåns avrinningsområde ligger Vällingen och Vackå vattenskyddsområde. Grundvattenmagasinet Vackå används inte längre för reguljär vattenförsörjning men är en reservvattentäkt med kapacitet att försörja Järna, Hölö och Mölnbo. Uttagsbrunnen i Vackå står i förbindelse med sjön Vällingen som använts för konstgjord grundvattenbildning.

En del av programområdets ekologiska värden i vatten har kartlagts med stöd av biotopinventeringen som utfördes 1999 i samband med att Almnäs var aktuellt för etablering av en ny flygplats. En kompletterande naturvärdesinventering utförs av Skogsstyrelsen under sommaren 2012 där bl.a. eventuella sumpskogar kan tillkomma. Inventeringen ska främst redovisa nyckelbiotoper, rödlistade arter och andra biologiskt intressanta arter.

Avrinningsområden

Programområdet ligger inom Östersjökustens huvudavrinningsområde - kustområdet mellan Tyresån och Trosaån. Programområdet avvattnas av två delavrinningsområden – Bränningeån och Moraån och det är sjöarna och vattendragen inom dessa som kan påverkas av vad som sker i programområdet liksom Saltsjön där vattnet slutligen når havet. Inom programområdet finns sjöarna Måsnaren, Igelputten och Långsjön varav endast Måsnaren är klassificerad som en vattenförekomst enligt vattendirektivet. I vattnets väg mot den slutliga utloppspunkten rinner vattnet från den sjö som ligger på högst nivå över havet. Inom Bränningeåns delavrinningsområde, rinner vattnet från Igelputten (m.ö.h: 32 m) till Måsnaren (m.ö.h: 27,5 m) och sedan mot Åleström via Lanaren och sen till Bränningeån och Hallsfjärden/Saltsjön. Från Långsjön rinner vattnet via Vällingen till Moraån och sedan vidare till Järnafjärden/Saltsjön.

Igelputten

Igelputten är en liten brunvattensjö som är omgiven av skog. Sjöytan är 0,006 km². Florn i sjön består av vit- och gul näckros, dyblad, nate, kavedun, kråklöver, mossor, igelknopp, svalting och kärrbräken. Sjön är relativt artrik för att vara en brunvattensjö och hyser två regionalt ovanliga arter – nämligen papillsträse och gropnate. Vegetationen upphör nedanför 1,2 meters djup. Vid en inventering av faunan som genomfördes 1999 påträffades 9 trollsländearter. (Källa: Sjöar och vattendrag)

Långsjön

Vattnet är svagt brunfärgat och sjön får betraktas som artfattig. Höjdangivelse för sjön saknas men den ligger högre än Vällingens 33,5 m eftersom den rinner dit. Ytan är 0,754 km² och kring sjön växer blandskog. Tunna vegetationsbälten finns utefter stränderna, men västra viken har kraftigare vattenvegetation. Floran i sjön består av vit- och gul näckros, flaskstarr, kråklöver, säv, svalting, vasstarr, hornsärv, veksäv, gäddnate, besksöta samt den ovanliga sjöranunkeln som endast påträffats i 4 % av de 350 inventerade sjöarna på Södertörn. Fiskfaunan utgörs av braxen, björkna, gädda, abborre, mört och sarv (2003). 6 trollsländsorter påträffades vid en inventering 1999. (Källa: Sjöar och vattendrag.) Långsjön sänktes 1897 med omkring 1 meter. De dagvattenmängder som bildas idag i området är inte så stora eftersom de befintliga hårdgjorda ytorna är små i förhållande till de icke hårdgjorda ytorna.

Måsnaren

Måsnaren har en sjöyta om 3,45 km² och ett största djup på 7 meter. Vattnet är grumligt och vattenvegetationen utmed stränderna utgörs bitvis av kraftiga vassbälten där bladvassen dominerar. Vattenståndet har sedan lång tid tillbaka reglerats av en damm vid Tvetabergs såg. (Källa: Faktaunderlag till strategi för vattenarbete inom Bränningeåns delavrinningsområde, Miljökontoret i Södertälje kommun 2005.) Det finns inga kända rödlistade arter i Måsnaren. Den växtlighet som påträffats i sjön är kavedun, vass, säv, gäddnate, besksöta, gräs, gul näckros, svärdsilja, frossört, vattenpilört, kärrsilja, fackelblomster och strandklo (Södertörnsekologernas

sjödatabas, 2004). Vid en inventering 2002 fann man braxen, löja, gers, abborre, mört och sarv i sjön samt tre stormusslor: allmän dammussla, spetsig målarmussla och stor dammussla. Vid Måsnarens sydöstra del rinner ån Åleström som mynnar i sjön Lanaren. Där syns ofta strömstaren vintertid. Även minken letar mat i det ofta isfria vattnet.

Miljöproblem och status i Måsnaren

Måsnaren är på grund av sin storlek den enda vattenförkomsten inom programområdet som omfattas av vattendirektivet. Den är omgiven av ett varierat skogs- och åkerlandskapet där det finns badplatser, koloniområden, bostäder, stugområden, vandrarhem, campingområde samt Almnäs verksamhetsområde. Det tätortsnära läget innebär att källorna till föroreningarna är många och omkring 20000-30000 människor bor i dess närhet. I sjön finns flera holmar varav de större är bebyggda med fritidshus. Tillförseln av förorenat och näringsrikt vatten från Lilla Måsnaren uppströms gör att föroreningssituationen är värst i sjöns nordligaste del. De djur och växter som lever i bottensedimenten visar att sjön är relativt belastad med gödande och eventuellt giftiga ämnen. En tydlig förbättring av bottenfaunan har dock kunnat uppmätas sedan anläggningen av Wasa våtmark. Längre söderut blir vattenkvaliteten bättre på grund av fastläggning av fosfor och övriga föroreningar i bottensedimenten. Sjön tar emot stora mängder dagvatten som inte genomgår någon rening innan utloppet i sjön. Bland annat från stadsdelen Hovsjö och en liten del av Scania's tillverkningsområde samt från flera fritidshusområden med enskilda avlopp. Den mänskliga påverkan gör att Måsnaren är eutrof och att blågröna algbloomningar förekommer på sommaren. (Källa: Faktaunderlag till strategi för vattenarbete inom Bränningeåns delavrinningsområde, Mk 2005)

Enligt Vattenmyndigheten norra Östersjön har Måsnaren för närvarande måttlig ekologisk status på grund av övergödning, men den kemiska ytvattenstatusen är god. Till år 2021 ska sjön uppnå (miljökvalitetsnormen) god ekologisk status. Måsnaren ligger i åtgärdsområdet "Västra Södertörn och Södertäljes södra fjärdsystem".

Bedömd påverkan:

Påverkan bedöms få effekter lokalt, det vill säga inom och utanför programområdet. Vid utformning av programförslaget har naturliga dagvattenstråk beaktats på en övergripande nivå. Programförslaget innebär att andelen hårdgjorda ytor kommer att öka betydligt vilket minskar infiltrationsmöjligheterna. Eftersom det är sjöar och vattendrag som så småningom blir mottagare av dagvatten som uppstår, är det viktigt att dagvattnet först leds till platser för infiltration och rening innan de når de naturliga lågpunkterna. Det är viktigt att det dagvatten som bildas omhändertas lokalt och ingår i kretsloppet, för att inte befintliga våtmarker, sumpskogar eller myrar ska få minskade tillflöden. För att detta ska bli möjligt krävs att dagvattnet är tillräckligt renat så att det inte sprider föroreningar till dessa. Föroreningar från programområdet kan även nå vattenskyddsområdet Vällingen och Vackå via Långsjön vilket är viktigt att förebygga.

Åtgärd/balansering

I Södertälje kommuns dagvattenpolicy står det att man i första hand ska hantera dagvattnet vid källan genom infiltration eller perkolation inom tomtmark/kvartersmark och i andra hand genom lokal fördröjning. I programmet finns översiktliga riktlinjer för hur dagvattenhanteringen i programområdet avses ske och dagvattenutredningar för större eller mindre

delområden tas fram i samband med detaljplanearbetet. Planläggning för nya bostäder vid Stadan och Nabben förutsätter en gemensam vatten- och avloppslösning. Detta minskar belastningen av övergödande ämnen som når Måsnaren och är positivt i arbetet med att uppnå miljö kvalitetsnormen god ekologisk status till 2021. Övergripande grönstråk, som krävs för dagvattenhantering, och naturliga lågpartier/stråk där dagvatten kan fördröjas ska bevaras och utnyttjas. Dagvatten ska infiltreras och renas samt ledas i öppna diken. Befintliga diken ska sparas i grönstråk för att i så stor utsträckning som möjligt användas till dagvattenhantering. Möjlighet till viss utdikning och tillskapande av öppna vattenspeglar för dagvattenhantering ska utredas i de delar som är intressanta för bebyggelse. I kommande detaljplaner ska utrymmen reserveras för avrinningsvägar, grönstråk, och fördröjningsmagasin m.m. som ingår i dagvattenlösningen. För att minimera dagvattenmängden kan åtgärder som gröna tak och gröna väggar tillämpas. Andra dagvattenlösningar som kan vara lämpliga för större parkeringsanläggningar och terminalområden kan vara: avskiljare, svackdiken, grönytor och dammar.

Natur, växt- och djurliv

Särdrag, känslighet och funktion:

På grund av områdets långvariga militära funktion är stora marker relativt orörda. En del av programområdets naturvärden har kartlagts med stöd av en biotopinventering som utfördes 1999 i samband med att Almnäs var aktuellt för etablering av en ny flygplats. En kompletterande naturvärdesinventering kommer att utföras av Skogsstyrelsen under sommaren 2012.

Inventeringen ska främst redovisa nyckelbiotoper, rödlistade arter och andra biologiskt intressanta arter, samt analyser av vilka områden som är mest värdefulla och vad värdet är kopplat till (t.ex. rekreativt värde, ekologiskt värde m.m.) Strandskyddet varierar både kring Måsnaren och Långsjön. Kring Måsnaren varierar strandskyddet från inget till 100 meter och 300 meter på vissa avsnitt inom programområdet. Kring Långsjön gäller generellt strandskydd intill 100 meter från strandlinjen förutom inom 4 stycken ca 250 meter breda områden där inget strandskydd råder.

Enligt RUFS 2010 når den gröna Bornsjökilen programområdet vid Måsnarens södra del. Den går norr och söder om Långsjön (innesluter också Vällingen) och fortsätter sedan västerut förbi Yngern. Fritidshusområdena Stadan och Nabben ligger inom grönkilen. De gröna kilarna utgör en sammanhängande struktur av områden med höga rekreativ-, natur- och kulturmiljövärden. De bildar en väv av grönska och vatten i anslutning till bebyggelsestrukturen och ger god tillgång till tätortsnära natur. De gröna kilarna knyter samman gröna värdekärnor. Kilarna fungerar som naturliga reningsverk och förbättrar livsmiljön i staden, exempelvis genom vatten- och luftrening, utjämning av temperatur- och vattenflöden såsom dagvatten, temperaturutjämning och luftomväxling.

Ett grönt svagt samband av klass 1 som är utpekad i RUFS 2010 går nordost om Måsnaren, fram till Kvedesta/Bränninge och kopplar ihop Bornsjökilen och Hanvedenkilen. Detta ligger utanför programområdet, men påverkas av utbyggnadsriktningen för staden som anges i förslag till översiktsplan 2012. Klass1-samband är de samband som är mest prioriterade i ett regionalt perspektiv. Det är områden som antingen har ett strategiskt läge i anslutning till en starkt växande bebyggelse eller som genomkorsas av en befintlig eller planerad väg/järnväg med stor

barriäreffekt. De svaga sambanden är strategiska partier som är viktiga att bevara och utveckla. Om sambanden byggs bort, bryts kilen upp i mindre, separata delar och kilens funktioner som sammanhängande områden går förlorad.

Enligt förslag till ny översiktsplan 2012 bör de gröna kilarnas kvalitet och funktion som ”spridningskorridorer” bevaras och skyddas från exploatering. De gröna kilarna utanför tätorterna bör tillvaratas som en resurs tillsammans med grönstrukturen inne i tätorternas så att tillgängligheten till naturen i tätorternas närhet ökar. Viktiga gröna samband och svaga avsnitt, så som de redovisas i RUFS 2010, bör skyddas och förstärkas.

Skogen i programområdet är blandskog. I skogsområdena finns flera våtmarksområden och nyckelbiotoper samt i de mer låglänta delarna inslag av sumpskogskaraktär. Sumpskogarna är naturliga lågpunkter och har en vattenuppsamlande förmåga. Längs våtmarker och Måsnaren växer fuktlövskog. Inom Långsjöområdet finns många biotoper av olika karaktär med höga naturvärden och djurlivet är rikt. Långsjön i sydväst ger denna del av utredningsområdet höga natur- och miljökvaliteter som bör beaktas. De höglänta delarna i områdets norra del domineras av relativt orörd hällmarkstallskog, tallar upp till 200-250 års ålder, med inslag av små myrar och sumpskogar i sänkorna. Skogen har på flera håll en karaktär som är gynnsam för tjäder. I det nybildade naturreservatet Vacktaskogen finns även viktiga lokaler för rödlistade arter. Flera biotoper med generellt biotopskydd finns odlingslandskapet. Ett naturminne finns vid Måsnaren.

Bedömd påverkan:

Bergtäkten i Jumstaberg har fått tillstånd att ta i anspråk naturmark inom den gröna Bornsjökilen som når programområdet vid Måsnarens södra del och fortsätter sedan förbi Yngern. Naturvärden kommer att förstöras inom ett avgränsat område och rekreationsvärden släckas ut inom ett större område för lång tid framöver. Maxalternativets utbredning inom grönkilens norra del bedöms inte ge så stor påverkan på grönstrukturen i förhållande till ingreppet som täktverksamheten orsakar. Framtida utbyggnadsriktning för bostäder bedöms ge påverkan på grönkilen med regionala effekter. För att få en optimal trafiksituation vid maxalternativet förutsätts utbyggnad av Tvetaleden för att avlasta korsningen E4/E20 vilket bedöms försvaga klass 1-sambandet mellan Bornsjökilen och Hanvedskilen ytterligare.

Åtgärd/Balansering

Det är viktigt att integrera bebyggelse- och grönstruktur på både lokal och regional nivå och planering av grönområden bör kopplas samman med planering för annan markanvändning. Grönkilens funktioner och kvaliteter ska så långt möjligt behållas och förbättras i nära symbios med den föreslagna bostadsbebyggelsen. Bostadsbebyggelsen ska placeras och utformas på natur- och rekreationsvärdenas villkor. Kilen ska ha en minsta bredd på omkring 400-500 meter inom programområdet. Tillgängligheten till kilen ska öka genom att den kopplas samman med programområdets grönstruktur. Ett tydligt och starkt skydd behövs för att undvika intrång i den sammanhängande grönstrukturen till följd av nya tvärförbindelser. Med passager och en god utformning kan påverkan på grönstrukturen minimeras och rekreationsområden göras mer tillgängliga.

Rekreation och friluftsliv

Särdrag, känslighet eller funktion:

Programområdet är omringat av väg E20 i norr och mindre vägar i väster, öster och söder. Delar av programområdet ligger långt från störande väg- o järnvägstrafik och kan anses klara begreppet tysta områden. Svealandsbanan är en barriär längs diagonalen från nordväst till sydöst. Norr om Svealandsbanan i den östra delen går Telgeleden som tar sig vidare under E20 vid den blivande Almnäs trafikplats. Även Sörmlandsleden, som är en regional led, går genom planområdet och till viss del parallellt med Måsnarenleden som går kring sjön Måsnaren. Strandskyddet varierar både kring Måsnaren och Långsjön. Kring Måsnaren varierar strandskyddet från inget till 100 meter och 300 meter på vissa avsnitt inom programområdet. Kring Långsjön gäller generellt strandskydd intill 100 meter från strandlinjen förutom inom 4 stycken ca 250 meter breda områden där inget strandskydd råder. De vidsträckta skogarna i programområdet är lämpliga för svamp och bärplockning och flera stora stigar löper genom området. Idag utövas även jakt här. Området vid Måsnarens sydöstra hörn är välanvänt för olika förenings- och friluftaktiviteter. Där finns motionsbanor i olika distanser och elljusspår. Enligt RUFS 2010 går ett regionalt strandstråk längs med Måsnaren norra strandlinje. Strandstråk är strandpromenader eller promenadvägar med strandkontakt som är lättillgängliga, underhållna samt bör ha en längd på minst några kilometer. En ridled av regionalt, eller åtminstone mellankommunalt intresse, planeras korsa programområdet.

Bedömd påverkan:

Området vid Måsnarens sydöstra hörn, som är välanvänt för olika förenings- och friluftaktiviteter, kommer inte att påverkas av programförslaget. Sörmlandsleden och Telgeleden ligger utanför programområdet och bedöms inte heller inte påverkas av aktuellt förslag. Måsnarenledens läge kan behöva justeras utmed Måsnarens sydvästra del, vilket inte bedöms påverka dess rekreativvärde negativt. Den planerade bergtåkten i Jumstaberg kommer att medföra bullerpåverkan inom ett stort område. Framtida utbyggnadsriktning för bostäder bedöms ge viss lokal påverkan på rekreativvärdet i grönkilen. Det ökade antalet transportrörelser med tunga transporter i och kring programområdet bedöms inte medföra någon påverkan på rekreativvärdet inom programområdet i förhållande till bergtåktens bullerpåverkan.

Åtgärder/balansering

Genom en medveten stadsplanering, utveckling av upplevelsevärden, ökad tillgänglighet och god information, kan den gröna kilens potential utvecklas trots ingreppen. Ambitionen är att göra grönområdena mer attraktiva och binda ihop lokala parker och grönområden i programområdet med den gröna kilen. Bostadsbebyggelsen ska placeras och utformas på natur- och rekreativvärdenas villkor. Det ska finnas förutsättningar att anlägga gång- och cykelstråk samt mötesplatser. Lämplig placering för ny ridled samt eventuellt behov av ny viadukt för gång-, cykel och ridväg under Svealandsbanan bör utredas vidare. Det är också viktigt att identifiera och utveckla entrépunkter mellan lokal och regional grönstruktur.

Kulturmiljö

Särdrag, känslighet eller funktion:

Kulturmiljölandskapet som sträcker sig från den gamla banvallen, till Gärdsbacken i söder och från kasernområdet i väster till Måsnaren i öster är mycket värdefullt. Kulturmiljölämningarna är i form av torprester, järnväg, Almnäs gård och stenbrott. Kasernområdet är unikt då det är det första från den tiden som tas i anspråk för annat ändamål än för militären. Det finns fornlämningsområden och fasta fornlämningar inom det öppna kulturlandskapet i programområdets östra del mellan kasernområdet och Måsnaren, men även på andra platser inom programområdet.

Bedömd påverkan:

I kulturmiljöanalyserna som tagits fram för programområdet har det identifierats vilka fornlämningar som bör bevaras med föreslagna skyddsavstånd längs Måsnarens sydvästra strand. I övriga delen av området är det framförallt de synliga fornlämningarna och särskilt gravfälten som inte får tas bort. En stor del av de på fornminneskartan registrerade lämningarna är klassade som "Övrig kulturhistorisk lämning" och är därmed inte fornlämningar.

Åtgärder/Balansering

Det är viktigt att gravfälten och möjligheten till upplevelse av dem genom att avläsbarheten i landskapet bevaras genom skyddsavstånd. Dalgången Valsta-Jumsta är viktig att bibehålla som odlingsmark och byggnader bör visuellt inte påverka denna. Även vägarnas sträckningar bör bevaras. Det är framför allt de stora ädellövträden kring mangården på fd Almnäs gård och promenadstigarna längs vattnet som utgör gröna kulturmiljövärden som skulle kunna lyftas fram som en kvalitet i ett rekreationsområde eller park. Den befintliga bebyggelsemiljön i kasernområdet med byggnader samt markplanering och placering i landskapet är särpräglad och bedöms kunna bidra med karaktär till det nya som utvecklas. Arkeologiska utredningar kommer att krävas vid planläggning för ny bebyggelse i anslutning till fornlämningar och fornlämningsområden.

Om kulturmiljövärdena inom den befintliga bebyggelsemiljön kring kaserngården ska behållas bör inte nya volymer få påverka beskrivna karaktärsdrag och kulturmiljövärden negativt. Nya byggnader kan anpassas till landskapets form och ska om möjligt vara av samma låga karaktär som befintliga byggnader. Enstaka karaktärsbyggnader kan få en högre höjd. Vissa siktstråk ner mot kaserngården bör bevaras och kaserngården bibehålls obebyggd. Här kan parkering och planteringar anläggas. För att den ursprungliga karaktären ska vara avläsbar kan avvikande utformning som t.ex. nya fasadmateriäl användas som bryter av mot befintligt rött tegel. Indragen placering av nya byggnader i förhållande till gata och befintlig bebyggelse kan också prövas på vissa platser. Förslag på platser för förtätning anges i separat kulturmiljöanalys. Fotomontage som illustrerar tillkommande byggnader kan krävas för bedömning av hur karaktärsdrag och kulturmiljövärden påverkas.

Stads- och landskapsbild

Särdrag, känslighet eller funktion:

En landskapsanalys för området är genomförd 2007. Almnäsområdet är ett småbrutet landskap med omväxlande bergig terräng och öppna landskapsrum. De öppna landskapsrummen är ofta jordbruksmark. Landskapet innehåller inga tydliga riktningar. Den bergiga terrängen är klädd med blandskog och på de högsta topparna finns hällmarkstallskog. Bara på ett fåtal höjdpunkter får man längre utblickar över landskapet. Kulturmiljölandskapet som sträcker sig från den gamla banvallen, till Gärdsbacken i söder och från kasernområdet i väster till Måsnaren i öster är mycket värdefullt och kan utgöra inslag i bebyggelse- eller närrekreationsmiljön.

I programförslaget redovisas övergripande stadsbyggnadsprinciper för de områden som föreslås bebyggas. Även gatuprinciper med gatusektioner för olika typer av gator i området finns redovisade. Den nya trafikplatsen vid Almnäs ska enligt Trafikverkets plan gestaltas med hagmarksväxter som en, slån och nypon samt träarter som tall, ek och rönn för att smälta in i landskapet bättre.

Bedömd påverkan:

Risken vid exploatering för olika typer av verksamheter i ett så stort område som Almnäsområdet utgör är att den övergripande strukturen, orienterbarheten och rumsligheten är svår att hantera och reglera. Det är viktigt att gator och vägar hänger samman över kommungränsen så att planeringen av områdena kan samverka optimalt i varje givet läge. Även gång-, cykel och ridstigar ska ha kontinuitet genom området och över kommungränsen. De övergripande stadsbyggnadsprinciperna och gatuprinciperna bedöms utgöra en bra förutsättning inför kommande detaljplanearbete.

Sociala värden

Särdrag, känslighet eller funktion:

En blandning eftersträvas inom delar av området, medan vissa delar föreslås mer renodlade för mer eller mindre störande transportintensiva verksamheter och andra för bostäder på längre sikt.

Bedömd påverkan:

Verksamheterna som etableras i Almnäs kan komma att få betydelse för hur området upplevs, fungerar och samverkar i sin helhet och i olika delar. Det är svårt att påverka och därmed veta vilka typer av verksamheter som kommer att söka sig till området, men ur ett socialt perspektiv anses det vara lämpligt med en blandning av olika typer av verksamheter, kontor, service, och bostäder.

Åtgärder/Balansering

Eftersom området kommer att utvecklas under en lång tidsperiod måste kommande detaljplaner skapa förutsättningar för en blandning av verksamheter och ändamål inom vissa delar. En centrumfunktion med service för hela området planeras inom det redan bebyggda f.d. kasernområdet men viss service måste tillåtas även inom andra delar.

Hälsa- och säkerhet

Särdrag, känslighet eller funktion:

Väg E20 är primär väg för farligt gods. Genetaleden och Strängnäsleden är sekundära vägar för farligt gods. Längs Gamla Strängnäsleden, mellan väg 509 och Strängnäsleden, är transporter med farligt gods förbjuden p.g.a. närheten till Djupdals vattenverk. Korsningen mellan E4 och E20 fungerar dåligt idag. Vägtrafiken beräknas öka kraftigt i området enligt arbetsplanen för trafikplats Almnäs. Antalet fordon per årsmedeldygn beräknas öka med det dubbla från 25 000 till 50 000 på E20 mot Södertälje fram till år 2035. Infartsvägen till Almnäs som idag har ca 550 fordon/årsmedeldygn beräknas vid en kraftig utbyggnad av Stockholm Syd/Almnäs – Mörby ha mellan 11 000-20 000 fordon/årsmedeldygn vid samma tidpunkt. Andelen tung trafik beräknas bli 14 %.

Vissa störande industriverksamheter kan komma att lokalisera sin verksamhet till området. I områden med silt där jordarten sammanfaller med topografiska lutningar kan risk för skred finnas. Programområdet är normal- till lågriskområde för markradon.

Föroreningar och sanering

Försvarsmakten har redovisat viss sanering av tidigare övningsplatser och förbränningsplatser för avfall. Med hänsyn till användning som skjutfält och övningsområde kan det inte helt gå att garantera att området är fritt från övningsammunition mm. I de årliga miljörapporter som finns tillgängliga för Almnäsområdet framgår att flera kemikalier och andra miljöskadliga ämnen har hanterats under åren. Markundersökningar för förekomst av petroleumprodukter utfördes 2002 på flera platser inom området. De visade att föroreningen av marken är liten och inom godtagbara nivåer enligt Naturvårdsverkets bedömningsgrunder för känslig markanvändning (som exempelvis bostäder), rapport 4638. Inom fastigheten Almnäs 5:1 har Försvarsmakten redovisat viss sanering av en tidigare ABC (atomvapen, biocider och kemikalier) -övningsplats och två skjutbanor. En miljöteknisk markundersökning har även gjorts 1994 av en drivmedelsanläggning. Soptipp och bränntipp har också funnits i Försvarsmaktens regi inom fastigheten, men där har inga åtgärder vidtagits efter att dessa lagts ned. På soptippen har det deponerats järnskrot, trädgårdsavfall, spillvirke mm. Det har inte förekommit några tungmetaller på soptippen. Det finns idag företag som är verksamma inom fastigheten som t.ex. en bilvårdsanläggning, verkstadsindustrier och företag som rengör, reparerar och säljer vidare tomat. Samtliga uppräknade objekt inom fastigheten Almnäs 5:1 är klassade som branschklass 2. Klassningen anger den miljörisk som är kopplad till verksamheten där 1 innebär den högsta risken och 4 den lägsta. Inom den angränsande fastigheten Tveta 4:1 finns Tveta skjutbana som är klassad enligt branschklass 3. Det har tidigare funnits arsenikimpregnering i Almnäs banvall men den sanerades när fjärrvärmeledningen lades ned i banvallen.

(KÄLLOR: MIFO, 2012-04-12 och Faktaunderlag till strategi för vattenarbete inom Bränningeåns delavrinningsområde, rapport 2005 Miljökontoret, Södertälje kommun.)

Bedömd påverkan:

Maxalternativet med logistiksatsning förutsätter en mer direkt anslutningsväg till den nya trafikplatsen vid E20 och en utbyggnad av Tvetaleden som avlastning för korsningen E4/E20. Ett förslag på gång- och cykelväg inom området för trafikplats Almnäs studeras för att öka

trafiksäkerheten för cyklister. Förutom det öst-västliga gång- och cykelstråket på den gamla banvallen finns det endast till viss del separata ytor för gångtrafikanter i området kring kasernområdet. I övrigt finns inget trafiksäkert nät för gång- och cykeltrafikanter i programområdet

Åtgärder/Balansering

Vid Svealandsbanan bedöms maxbullernivåer klaras med ett avstånd om ca 150 meter till bostäder. Områden i anslutning till vägar med stor andel tunga transporter bör inte innehålla verksamheter som är känsliga för störningar. Bebyggelse med verksamheter bedöms kunna placeras ca 50 meter från järnväg. Avstånden kan kortas om andra skyddsåtgärder vidtas vilket behöver utredas vidare. Gatustrukturen i området ska förses med ett gång- och cykelnät som säkerställer trafiksäkerheten för dessa trafikanter.

Geotekniska utredningar behöver göras i samband med planläggning. I områden där jordarten silt finns kan risken för skred behöva undersökas. För att förebygga översvämningar vid skyfall ska låglänta och instängda områden identifieras genom att studera marknivåer samt utströmningsområden för grundvatten och bebyggelsen ska hållas borta från dessa. Det är också viktigt att se över var det finns in- och utströmningsområden för grundvatten. Stråken måste hållas fria från bebyggelse och andra översvämningsskänsliga anläggningar.

Transporter och teknisk försörjning

Särdrag, känslighet och funktion:

Programområdet är omringat av väg E20 (motorvägsstandard) i norr och mindre vägar i väster, öster och söder. Ny trafikplats på E20 vid Almnäs infart projekteras. Programområdet genomskärs på diagonalen från nordväst till sydöst av Svealandsbanan. Ingen godstrafik går på Svealandsbanan idag. Ny gång- och cykelväg är anlagd på gamla banvallen i områdets norra del mot Södertälje. Det finns ingen gång- och cykelväg inom programområdet idag.

I RUFS 2010 är området utpekat som ”övrig regional stadsbyggnad” samt utgör del av ett område för regionala logistikcentrum som även omfattar Södertälje hamn och knutpunkter för motorvägar och järnvägar. De tekniska förutsättningarna för att bygga stickspår från Svealandsbanan in till Almnäsområdet är goda enligt en utredning. Nykvarnsstråket ingår i det regionala cykelstråket där det enligt RUFS 2010 bör ske successiva förbättringar.

Området försörjs med fjärrvärme från Södertäljenätet via en ny ledning som har kapacitet att klara en stor utbyggnation. Inom delar av programområdet (Vasallens/Peabs område) finns ett äldre fjärrvärmenät från militärens tid som är i behov av upprustning. Upprustningsbehovet är beroende av hur stor expansionen blir för området. Bredband via stadsnätet kommer att kunna erbjudas inom området.

Längs gamla banvallen finns vatten- och avloppsledningar som förbinder Almnäs med Södertäljes VA-system. En ny vattenledning har byggts mellan Djupdals vattenverk i Södertälje och Järna

distributionsnät och en avsättning till Almnäs har gjorts på den nya ledningen. Den nya överföringsledningen är dels förlagd i mark och dels förlagd i Måsnarensjöarna.

En ny högspänningskabel, 20 kV, finns förlagd i den gamla banvallen tillsammans med befintlig fjärrvärmeledning från Södertälje till Nykvarn. Almnäs exploateringsområde kommer att matas från Nykvarns mottagningsstation via denna högspänningsledning. Reservmatning till området kommer att ske via nya ledningen från Södertälje (mottagningsstationen i Blombacka).

Bedömd påverkan:

Den ökade andelen tunga transporter som bergtäkten ger kommer framförallt att medföra påverkan utanför programområdet. Vissa transporter kommer använda Almnäsvägen för att nå E20 vilket bedöms ge viss bullerpåverkan för bebyggelse kring denna.

Beredskap finns för att bygga ut fjärrvärmenätet inom programområdet. Det är en stor fördel om området kan växa organiskt från det befintliga f.d. regementet för att undvika långa outnyttjade stamledningar.

Energihushållning och klimatpåverkan

Särdrag, känslighet eller funktion:

Energihushållning avseende lokaliseringen av ett regionalt logistikcentrum inom programområdet är god i och med områdets strategiska läge nära järnväg, motorväg, Södertälje hamn, Skavsta flygplats m.m. Där kan en omlastningsplats skapas mellan spår och väg.

Om bostäder kommer att byggas inom programområdet innebär det en fortsatt utbyggnad av befintlig tätort. För att skapa förutsättningar för bättre kollektivtrafikförsörjning för befintliga bostadsområden utmed Tvetavägen/väg 516 kan eventuellt nya bostäder medges inom programområdets södra delar i en framtid. Då skulle ett tillskott om ca 500-600 bostäder krävas inom gångavstånd till hållplats som är mindre än 800 meter. Ny bostadsbebyggelse bör då placeras så att genomgående busslinga möjliggörs. Energihushållningen för utbyggnaden av infrastruktur som el, VA och värme till logistikcentrum samt annan service är god. Detta eftersom det finns äldre och nyare infrastruktur i området som passerar i anslutning till programområdet. Vilket behov av energitillförsel som tillkommande bebyggelse kommer ha beror på hur energisnål bebyggelsen blir. Om behovet av energi till uppvärmning av byggnaden blir litet eller inte behövs alls kommer ändå värme att behövas till varmvattnet vilket kan tillgodoses med fjärrvärme.

Bedömd påverkan:

Omlastning från väg till järnväg minskar utsläppen av växthusgaser från de drivmedel som används till tunga transporter och därmed minskar även klimatpåverkan. Fjärrvärme i programområdet leder till en positiv energihushållning och minskad klimatpåverkan pga att uppvärmning av byggnader med el undviks.

Mark- och vattenresurser; Materiella tillgångar

Särdrag, känslighet och funktion:

Vällingen och Vacksta vattenskyddsområde ligger inom programområdets avrinningsområde.

Skogsbruk har inte bedrivits i området men undersökningar görs på Södertälje kommuns mark om att bedriva visst skogsbruk i programområdet. Odlingsmark finns inom den nordöstra och sydöstra delen av programområdet. På den nordöstra odlas vall. Åkermarken har klassningen 3-4 där klass 4 är det högsta värdet som finns i stockholmsregionen.

Swerock har 2012-04-25 fått tillstånd att bedriva bergtäktsverksamhet till 1 november, 2029, inom programområdets södra del. Tillståndet gäller ett årligt uttag av maximalt 500 000 ton berg samt en årlig införsel och bearbetning av maximalt 10 000 ton rivningsmaterial för bygg och anläggningsändamål.

Bedömd påverkan:

Det är främst delar av åkermark av klass 4 som berörs av programförslaget. Delar av de föreslagna verksamhetsområdena öster om kaserngården ligger inom jordbruksmark. Områdets eventuella ianspråktagande för bostadsändamål vid en framtida utbyggnad av Södertälje tätort ligger långt fram i tiden och avvägningen mellan jordbruksintresset och behovet av mark för bostäder måste göras då behovet av bostäder eventuellt uppstår.

Bergtäktsverksamheten bedöms inte i första hand bidra med bergmassor för utbyggnad i Almnäsområdet. Inom Almnäs utgörs stora områden, som föreslås för ytkrävande verksamheter med behov av plana ytor, av berg varför massbalansen till stora delar bedöms lösas inom området. I miljökonsekvensbeskrivningen till täktansökan anges att säkerheten för stenkast är god på ett avstånd om ca 500 meter från tåkten. Där anges också att på ett avstånd om ca 1 000 meter från tåkten kan riktlinjerna för buller vad gäller bostäder klaras (se "bostadsalternativet"). De tunga transporterna med bergkross avses enligt ansökan ske via väg 516, väg 515, Stålhamravägen, E4/E20.

Sammanfattande behovsbedömning

Nedan redovisas de kritiska frågor som i detaljplaneskedet kan visa sig ge upphov till betydande miljöpåverkan samt de delområden inom programområdet där konflikter mellan olika intressen eller värden har uppmärksamrats.

Kritiska frågor

Hälsa och säkerhetsfrågor inom verksamhetsområdet – flexibla planer med blandad markanvändning

Vägtrafiken beräknas öka kraftigt i området enligt arbetsplanen för trafikplats Almnäs. Infartsvägen till Almnäs som idag har ca 550 fordon/årsmedeldygn beräknas vid en kraftig utbyggnad av Stockholm syd/Almnäs – Mörby ha mellan 11 000-20 000 fordon/årsmedeldygn 2035. Andelen tung trafik beräknas bli 14 %. Områden i anslutning till vägar med stor andel tunga transporter bör inte innehålla verksamheter som är känsliga för störningar och risker. Vid Svealandsbanan bedöms maxbullernivåer klaras med ett avstånd om ca 150 meter till bostäder. Bebyggelse med mindre känsliga verksamheter bedöms kunna placeras ca 50 meter från järnväg.

Vissa störande och riskfyllda industriverksamheter kan komma att lokalisera sin verksamhet till området. Risk och störningsfrågorna måste utredas närmare i planskedet.

Dagvattenlösningar i befintliga vattenstråk – Ekologiska värden

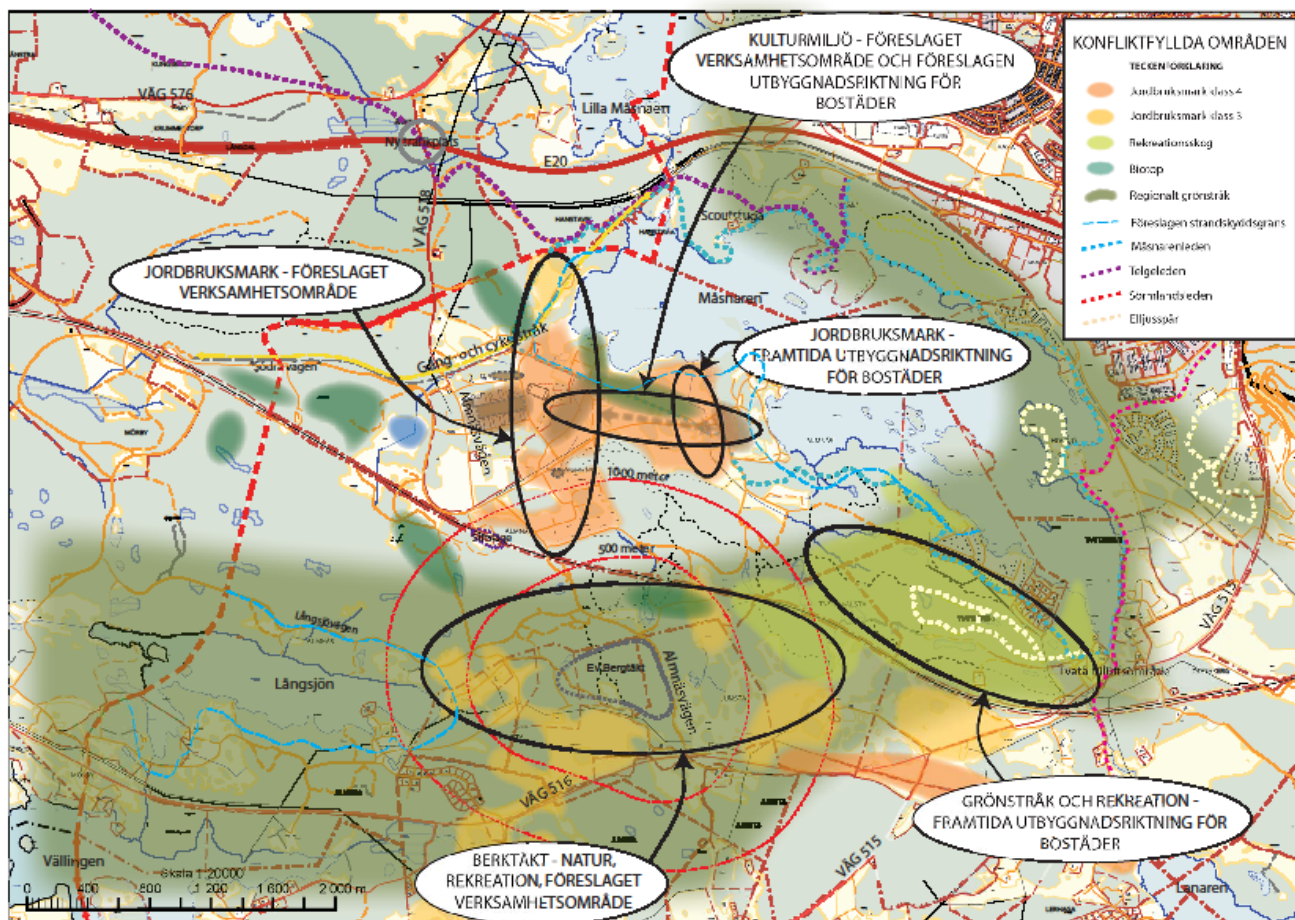
Programförslaget innebär att andelen hårdgjorda ytor kommer att öka betydligt vilket i sin tur ökar dagvattenmängderna och samtidigt minskar infiltrationsmöjligheterna. För att minimera effekterna lokalt är det viktigt att dagvattnet i första hand renas vid källan och därefter leds till platser för infiltration och eventuellt ytterligare rening, innan det slutligen når naturliga lågpunkter. Det är viktigt att det dagvatten som bildas omhändertas lokalt och ingår i kretsloppet, för att inte befintliga våtmarker, sumpskogar eller myrar ska få minskade tillflöden.

I Södertälje kommuns dagvattenpolicy står det att man i första hand ska hantera dagvattnet vid källan genom infiltration eller perkolation inom tomtmark/kvartersmark och i andra hand genom lokal fördröjning. Övergripande grönstråk, som krävs för dagvattenhantering, och naturliga lågpartier/stråk där dagvatten kan fördröjas ska bevaras och utnyttjas. Dagvatten ska infiltreras och renas samt ledas i öppna diken. Befintliga diken ska sparas i grönstråk för att i så stor utsträckning som möjligt användas till dagvattenhantering. Möjlighet till viss utdikning och tillskapande av öppna vattenspeglar för dagvattenhantering ska utredas i de delar som är intressanta för bebyggelse. I kommande detaljplaner ska utrymmen reserveras för avrinningsvägar, grönstråk, och fördröjningsmagasin m.m. som ingår i dagvattenlösningen. För att minimera dagvattenmängden kan åtgärder som gröna tak och väggar tillämpas. Andra dagvattenlösningar som kan vara lämpliga för större parkeringsanläggningar och terminalområden kan vara: avskiljare, svackdiken, grönytor och dammar.

Infrastruktursatsningar – övergripande grönstråk

För att få en optimal trafiksituation vid maxalternativet förutsätts utbyggnad av Tvetaleden för att avlasta korsningen E4/E20 vilket bedöms försvaga klass 1-sambandet mellan Bornsjökilen och Hanvedenkilen ytterligare. Klass 1-samband är de samband som är mest prioriterade i ett regionalt perspektiv. Det är områden som antingen har ett strategiskt läge i anslutning till en starkt växande bebyggelse eller som genomkorsas av en befintlig eller planerad väg/järnväg med stor barriäreffekt.

Konfliktfyllda områden

Bergtäktens störningar och risker – natur, rekreation och föreslaget verksamhetsområde

I miljökonsekvensbeskrivningen till täktansökan anges att säkerheten för stenkast är god på ett avstånd om ca 500 meter från täkten. Där anges också att på ett avstånd om ca 1 000 meter från täkten kan riktlinjerna för buller vad gäller bostäder klaras (se "bostadsalternativet"). De tunga transporterna med bergkross avses enligt ansökan ske via väg 516, väg 515, Stålhamravägen, E4/E20.

Grönstråk och rekreation – framtida utbyggnadsriktning för bostäder

Bergtäkten i Jumstaberg har fått tillstånd att ta i anspråk naturmark inom den gröna Bornsjökilen som når programområdet vid Måsnarens södra del och fortsätter sedan förbi Yngern. Naturvärden kommer att förstöras inom ett avgränsat område och rekreativvärden släckas ut inom ett större område för lång tid framöver. Maxalternativets utbredning inom grönkilens norra del bedöms inte ge så stor påverkan på grönstrukturen i förhållande till ingreppet som täktverksamheten orsakar. Framtida utbyggnadsriktning för bostäder bedöms ge påverkan på grönkilen med regionala effekter.

Grönkilens funktioner och kvaliteter ska så långt möjligt behållas och förbättras i nära symbios med den föreslagna bostadsbebyggelsen. Bostadsbebyggelsen ska placeras och utformas med på

natur- och rekreationsvärdenas villkor. Kilen ska ha en minsta bredd på omkring 500 meter inom programområdet. Tillgängligheten till kilen ska öka genom att den kopplas samman med programområdets grönstruktur. Ett tydligt och starkt skydd behövs för att undvika intrång i den sammanhängande grönstrukturen till följd av nya tvärförbindelser. Med passager och en god utformning kan påverkan på grönstrukturen minimeras och rekreationsområden göras mer tillgängliga. Genom en medveten stadsplanering, utveckling av upplevelsevärden, ökad tillgänglighet och god information, kan den gröna kilens potential utvecklas trots ingreppen. Ambitionen är att göra grönområdena mer attraktiva och binda ihop lokala parker och grönområden i programområdet med den gröna kilen. Bostadsbebyggelsen ska placeras och utformas på natur- och rekreationsvärdenas villkor. Det ska finnas förutsättningar att anlägga cykel-, gångstråk och mötesplatser. Det är också viktigt att identifiera och utveckla entrépunkter mellan lokal och regional grönstruktur.

Jordbruk – föreslaget verksamhetsområde och framtida utbyggnadsriktning för bostäder

Det är främst delar av åkermark av klass 4 som berörs av föreslaget verksamhetsområde och framtida utbyggnadsriktning för bostäder. Klass 4 är den högsta klassningen av åkermark i Stockholmsregionen. Områdets eventuella ianspråktagande för bostadsändamål vid en framtida utbyggnad av Södertälje tätort ligger långt fram i tiden och avvägningen mellan jordbruksintresset och behovet av mark för bostäder måste göras då behovet av bostäder eventuellt uppstår.

Kulturmiljö – föreslaget verksamhetsområde och framtida utbyggnadsområde för bostäder

I kulturmiljöanalysen för kulturmiljölandskapet har det identifierats vilka fornlämningar som bör bevaras med föreslagna tillhörande skyddsavstånd längs Måsnarens sydvästra strand. I övriga delen av området är det framförallt de synliga fornlämningarna och särskilt gravfälten som inte får tas bort. En stor del av de på fornminneskartan registrerade lämningarna är klassade som "Övrig kulturhistorisk lämning" och är därmed inte fornlämningar.

Det är viktigt att gravfälten och möjligheten till upplevelse av dem genom avläsbarheten i landskapet bevaras genom skyddsavstånd. Dalgången Valsta-Jumsta är viktig att bibehålla som odlingsmark och byggnader bör inte påverka denna visuellt. Även vägarnas sträckningar bör bevaras. Det är framför allt de stora ädellövträden kring mangården på fd Almnäs gård och promenadstigarna längs vattnet som utgör gröna kulturmiljövärden som skulle kunna lyftas fram som en kvalitet i ett rekreationsområde eller park. Den befintliga bebyggelsemiljön i kasernområdet med byggnader samt markplanering och placering i landskapet är särpräglad och bedöms kunna bidra med karaktär till det nya som utvecklas. Arkeologiska utredningar kommer att krävas vid planläggning för ny bebyggelse i anslutning till fornlämningar och fornlämningsområden. I övrigt bedöms befintliga fornlämningar, kulturmiljön inom kasernområdet och kulturmiljölandskapet inte påverkas negativt om värdena beaktas enligt de riktlinjer som anges ovan.

Behov av ytterligare underlag / utredningar

- En kompletterande naturvärdesvärdering kommer att utföras av Skogsstyrelsen under sommaren 2012.
- Geotekniska utredningar
- Dagvattenutredningar
- Arkeologiska utredningar där fornlämningar berörs i planskedet.
- Eventuellt en handelsutredning
- Trafikutredning

Urban Dahlberg
Planchef

Sara Olsson
Planarkitekt